

Tariffnemnda
Postboks 4720 Torgarden
7468 TRONDHEIM

Vår dato: 12.09.2022
Deres dato: 04.07.2022
Vår referanse: TN 2022 - KW
Deres referanse: 2022/12

HØRINGSSVAR – BEGJÆRING OM FORTSATT ALLMENNGJØRING AV TARIFFAVTALE FOR GODSTRANSPORT PÅ VEI

1. INNLEDNING

Det vises til Tariffnemndas høringsbrev knyttet til begjæring om fortsatt allmenngjøring av tariffavtaler for godstransport på vei. Fristen for å inngi hørings svar er 12.09.2022.

Dette høringsbrev er inngitt på vegne av NHO og tilsluttede landsforeninger.

NHO vil innledningsvis påpeke at vi er opptatt av ordnede arbeidsforhold og at en allmenngjøring innen rammene av allmenngjøringsloven, herunder Norges EØS-rettslige forpliktelser, i enkelte tilfeller kan være et hensiktsmessig virkemiddel. NHO finner imidlertid grunn til å stille spørsmål ved om allmenngjøring generelt sett er et riktig tiltak for å motvirke utfordringer i deler av arbeidslivet. Allmenngjøring er uansett bare ment å være et midlertidig virkemiddel.

Allmenngjøringsloven stiller krav til dokumentasjon for at utenlandske arbeidstakere utfører arbeid på vilkår som er samlet sett dårligere enn gjeldende tariffavtale mv., jf. § 5. NHO vil fremheve at Tariffnemnda har en fakultativ adgang til å beslutte allmenngjøring, noe som innebærer at nemnda må vurdere behovet for allmenngjøring og forholdsmessigheten av det enkelte vedtak sett i forhold til den foreliggende dokumentasjonen.

2. NÆRMERE OM DOKUMENTASJON FREMLAGT I BEGJÆRINGEN

I LOs og YS begjæring om fortsatt allmenngjøring av 28.06.2022, er det fremlagt som dokumentasjon utdrag fra FAFO-notat 2022:07 fra 2020 (begjæringen bilag 3) og Grenseundersøkelsen 2021 (begjæringen bilag 6).

Når det gjelder Utdrag fra FAFO-notat 2022:07 må det bemerkes at dette notatet er to år gammelt. FAFO-notatet tar derfor i liten eller ingen grad opp de markedsmessige endringer som har skjedd i det europeiske arbeidsmarkedet for sjåførere, eller den effekten som endringene har hatt for lønnsbetingelser. De siste to årene har man i store deler av Vest-Europa opplevd sjåførmangel, og det har medført at lønningene har økt for å tiltrekke seg og beholde nødvendig arbeidskraft. Det finnes mange eksempler på at utenlandske sjåførere som har vært ansatt i Norge, med norske lønns- og arbeidsvilkår, har valgt å flytte tilbake til sine hjemland eller til andre land i Vest-Europa.

Når det gjelder Grenseundersøkelsen 2021, som Yrkestrafikkforbundet har utarbeidet, er det grunn til å nevne at undersøkelsen bygger på svar fra til sammen 313 sjåførere som er intervjuet på Svinesund. Normalt passerer det om lag 3000 lastebiler per døgn på Svinesund, og alle de andre grenseovergangene kommer i tillegg til dette. Det er derfor på sin plass å bemerke at denne undersøkelsen rent statistisk bygger på et veldig begrenset utvalg, og at undersøkelsen derfor har begrenset verdi.

3. KOMMENTARER TIL UTKASTET TIL FORSKRIFT

3.1. Innledning

For det tilfelle at Tariffnemnda kommer til at det er grunnlag for videreføring av allmenngjøringsforskriften, så mener NHO at endringsforslagene er i overensstemmelse med de underliggende tariffavtaler.

3.2. Forslaget § 2 - Virkeområde

Det er foreslått en endring i forskriften som vil ha stor praktisk betydning for gjennomføring av varedistribusjon i Norge. I utkastet til forskriften fremgår det at forskriftens virkeområde endres fra å gjelde arbeidstakere som utfører godstransport på vei med kjøretøy med tillatt totalvekt 3,5 tonn til å gjelde arbeidstakere som utfører godstransport på vei med kjøretøy med tillatt totalvekt 2,5 tonn.

Endring av virkeområdet fra 3,5 tonn til 2,5 tonn vil i praksis innebære at store deler av det såkalte "varebilmarkedet" og nærdistribusjon av gods i hele Norge blir omfattet av allmenngjøringsforskriften. Forslaget antas å få størst betydning for arbeidstakere i norske virksomheter.

I 2018 estimerte Statistisk Sentralbyrå (SSB) at varebiler utførte transportytelser i transportbransjen som utgjorde rett over 290 millioner tonnkilometer. Mye har skjedd siden 2018, men vi må anta at markedsandelen til varebilene har økt, blant annet som følge av endrede handelsmønstre med økt netthandel.

For varebilsegmentet finnes det ingen offisiell statistikk, i motsetning til for godsområdet. Det finnes ingen offisiell oversikt over hvor stor bransjen er, hvor mye transportarbeid som utføres, hva slags transportarbeid som utføres, innslag av utenlandske biler eller hvor mange arbeidstakere som er sysselsatt i dette segmentet. Fra flere hold har det blitt understreket behov for å innhente statistikk og kunnskap om denne delen av transportmarkedet.

På bakgrunn av de store mangler når det gjelder statistikk og kunnskapsgrunnlag for varebilmarkedet, er NHO i tvil om hvorvidt dokumentasjonskravet i henhold til allmenngjøringslovens § 8 er oppfylt i relasjon til forslaget om å utvide forskriftens virkeområde. Heller ikke i brevet fra LO og YS av 28.06.2022 med begjæring om fortsatt allmenngjøring er det fremlagt noe særlig dokumentasjon for at det er påkrevd å utvide forskriftens virkeområde.

3.3. Forslaget § 3 – Lønnsbestemmelse

Det foreslås å endre første ledd i forskriftens § 3 slik at lønnsplikten gjelder for hver "arbeidstime". Nåværende ordlyd bruker ordet "time", og dette samsvarer med forskrift om arbeidstid for sjåførere (FATS) hvor såkalt "tilgjengelighetstid" ikke skal regnes som arbeidstid.

NHO støtter ikke at det etableres forskjellige bestemmelser i de to forskriftene, og mener at det i § 3, første ledd, fortsatt bør brukes ordet "time".

Dersom man ønsker å endre prinsippet med at det ikke skal være lovlig å benytte tilgjengelighetstid, så er det mest hensiktsmessig å foreta en endring i FATS, som igjen vil få virkning i forhold til allmenngjort lønn. Dersom man bare foretar en endring i allmenngjøringsforskriften, uten at det endres i FATS, så vil konsekvensen kunne bli at arbeidstakere kan kreve lønn for timer som ikke skal regnes som arbeidstid.

4. KOMMENTARER TIL ARBEIDSTILSYNETS BREV

4.1. Overordnede merknader

Arbeidstilsynet har i brev av 01.04.2022 pekt på en del utfordringer knyttet til anvendelsen av forskriftene om delvis allmenngjøring av tariffavtalene. Dette gjelder særlig de håndhevelsesutfordringer som Arbeidstilsynet beskriver, som følge av at forskriftene kan oppleves som tvetydige eller uklare. Som et alminnelig synspunkt ber Arbeidstilsynet Tariffnemnda sørge for at forskriftene i større grad står på egne ben.

På et overordnet plan ønsker NHO å minne om at Tariffnemndas praksis er basert på at det skal være – så langt det er mulig – samsvar mellom den allmenngjorte forskriften og den underliggende tariffavtalen. I de tilfeller hvor forskriftsteksten byr på tvil, vil den underliggende tariffavtalen være et viktig tolkningsmoment. Dersom den underliggende tariffavtalens ordlyd ikke gir svar, kan tariffpartene selvsagt kontaktes knyttet til praksis. Så vidt vites har NHO alltid svart på spørsmål om tolkning og praksis knyttet til allmenngjorte tariffavtaler, uavhengig av om det er Arbeidstilsynet eller andre som har spurt. Metodikken for tolkning av delvis allmenngjorte tariffavtaler har derfor visse særtrekk. Men at dette må være metoden for tolkning av allmenngjorte tariffavtaler følger etter NHOs oppfatning av selve reguleringsmetodikken. Det er tariffavtalen som er delvis allmenngjort.

Så er det ikke alltid at tariffpartene er enige om hva som er riktig tolkning av tariffavtalen eller hva som er riktig praksis. At det kan være utfordrende for håndhevelse av forskriften er ikke vanskelig å forstå. Men det er ikke alle spørsmål knyttet til tolkningen av en tariffavtale som nødvendigvis er klarlagt. At noen spørsmål blir stående ubesvart, kan skyldes tariffpolitiske prioriteringer. Etter NHOs oppfatning er det ingen god løsning at forskriftene skal stå på egne ben, som Arbeidstilsynet tar til orde for. En situasjon hvor tariffavtalen og den allmenngjorte tariffavtalen ikke har lik regulering, vil være et skritt mot å undergrave tariffavtalen som reguleringsverktøy. Til tross for håndhevingsutfordringene Arbeidstilsynet peker på – som det erkjennes at kan være reelle – er NHO ikke enig i en reguleringsmetodikk som gjør forskriftene autonome i forhold til forskriften.

I Arbeidstilsynets brev foreslår det i punkt 6 at Tariffnemnda skal fastsette et utbetalingstidspunkt for lønn. Denne problemstillingen er ivaretatt gjennom forslaget til ny bestemmelse i forskriften, som NHO støtter, jf. ovenfor.

Med vennlig hilsen

Nina Melsom
Næringslivets Hovedorganisasjon
Direktør Arbeidsliv og tariff